

Elverişli Konut İlkeleri Çerçevesinde Sosyal Yardım Alan Ailelerin Barınma Koşulları ve Psikolojik İyi Oluşları

Housing Conditions and Psychological Well-Being of Families Receiving Social Assistance within the Framework of Adequate Housing Principles

PELİN ŞATIROĞLU-GÜLDALİ *

REYHAN ATASÜ-TOPCUOĞLU **

* Res. Asst., Sinop University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, Osmaniye Mahallesi Selanik Caddesi (Kuzey Kampüs) No: 52L, 57000, Sinop / Türkiye, E-Mail: pguldali@sinop.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6675-7204>

** Prof., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work, 06800 Beytepe, Ankara / Türkiye, E-Mail: ratasu@hacettepe.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-9635-7578>

Öz: *Yoksulluk, barınma sorunları ve elverişli konuta erişememe arasında çeşitli bağlantılar bulunmaktadır. Yoksul aileler genellikle elverişli olmayan konutlarda yaşamak zorunda kalmakta ve barınma sorunlarının yarattığı stres ve güvensizlik duygusu ile yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Bu açıdan barınma psikolojik iyi oluşla bağlantılıdır. Araştırmada Sinop'ta sosyal yardım almakta olan yoksul ailelerin barınma koşullarını ortaya koymak ve psikolojik iyi oluş düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi ile tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmada kota örnekleme yöntemi ile sosyal yardımlardan faydalanan 378 kişiyle anket çalışması yapılmıştır. Veriler yüz yüze görüşmelerle toplanmış ve SPSS22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bununla birlikte sosyal yardım alan ailelerin çoğunlukla kiracı olduğu ve bu nedenle konutun sahibi olmayı gerektiren konut bakım desteğinden yararlanamadıkları, dolayısıyla çoğunlukla bakımsız ve düşük kaliteli konutlarda yaşamak zorunda kaldıkları tespit edilmiştir. Kullanım güvencesinden yoksun olan bu konutlar, yaşamaya elverişsiz ve ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersizdir. Sosyal yardım alan ailelerin karşılaştığı bu sorunlar, barınma koşullarının iyileştirilmesi ihtiyacını göstermektedir.*

Anahtar kelimeler: *Yoksulluk, Barınma koşulları, Sosyal yardım, Elverişli konut, Psikolojik iyi oluş*

Abstract: *Poverty, housing problems, and lack of access to adequate housing are closely connected. Poor families often have to live in inadequate housing and face stress and insecurity caused by housing issues, which are linked to psychological well-being. This study aims to reveal the housing conditions and psychological well-being levels of poor families receiving social assistance in Sinop. Using a quantitative research method and a survey model, the study conducted a questionnaire with 378 individuals benefiting from social assistance through quota sampling. Data were collected through face-to-face interviews and analyzed using the SPSS22 software package. It was also determined that families receiving social assistance are mostly tenants and therefore unable to benefit from housing maintenance support, which requires homeownership. Consequently, they often live in poorly maintained, low-quality housing. These houses lack tenure security, are unfit for living, and fail to meet the basic needs of the families. The challenges faced by families receiving social assistance highlight the urgent need to improve housing conditions.*

Keywords: *Poverty, Housing conditions, Social assistance, Adequate housing, Psychological well-being*

Gönderim 01 Ekim 2024
Düzeltilmiş Gönderim 16 Aralık 2024
Kabul 31 Aralık 2024

Received 01 October 2024
Received in revised form 16 December 2024
Accepted 31 December 2024

Giriş

Barınma, bireyin fiziksel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını doğrudan etkileyen temel bir insan hakkıdır. Dünya genelinde yoksulluk ve barınma sorunları arasında karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. Özellikle düşük gelirli gruplar, sağlıksız, yetersiz altyapıya sahip ve ekonomik olarak karşılanabilir olmayan konutlarda yaşamaya mecbur kalmaktadır. Yoksulluk ve barınma güvencesizliği, bireylerin fiziksel sağlığının yanı sıra ruhsal sağlıklarını da olumsuz etkileyerek yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bu sorunlardan kadınlar ve çocuklar daha fazla etkilenmektedir. Nem, yetersiz ısınma, güvenlik eksikliği gibi konut koşulları, çocukların eğitim başarılarından kadınların ruh sağlığına kadar geniş bir yelpazede sonuçlar doğurmaktadır.

Günümüzde artan enflasyon, yüksek kira fiyatları ve sosyal yardımların sınırlı etkisi, yoksul bireylerin yaşama standartlarını daha da kötüleştirmektedir. Mevcut durum, elverişli konut ilkeleri çerçevesinde ciddi bir değerlendirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Türkiye’de barınma koşullarına odaklanan çalışmaların göçmenler ve üniversite öğrencilerine odaklandığı (Çetinkaya vd., 2016; Savran-Penpecioğlu, 2024), bu konuda yapılan araştırmaların oldukça az olduğu anlaşılmakta ve günümüzde yaşayan barınma krizi düşünüldüğünde sosyal yardımlardan faydalanan yoksul ailelerin barınma koşullarına odaklanan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Uluslararası literatürde bu konuda pek çok çalışma (Alidoust & Huang, 2023; Baker vd., 2016; Bentley vd., 2016; Coley vd., 2013; Guite vd., 2006; Nakazato & Fujihara, 2015; Riva vd., 2022) bulunmakta iken Türkiye’de barınma koşullarına odaklanan çalışmalar yeterli değildir. Oysa Sinop ili mevcut konut stoku ve kira miktarlarının yüksekliği bakımından çeşitli barınma sorunlarının deneyimlendiği bir kenttir. Sinop Belediyesi tarafından hazırlanan imar planının Samsun Bölge İdare Mahkemesi tarafından 2019 yılında iptal edilmesiyle (1) birlikte yeni bir imar planı yapılıncaya kadar yeni bir inşaatın yapılmaması Sinop’ta bir barınma sorununa yol açmıştır. Bununla birlikte ev kiralari artmış ve kiracılar uygun fiyatlı ev bulma konusunda sorun yaşamaya başlamışlardır (2). Ayrıca Sinop’un turistik bir yer olması nedeniyle kentte yaşamayan ancak yatırım amacıyla ev satın alanların bu evleri kiraya vermemeleri nedeniyle de kiralık konut bulma konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Tüm bunlar Sinop ilinde ekonomik olarak dezavantajlı konumdaki sosyal yardım alan ailelerin barınma koşullarını araştırılmaya değer kılmaktadır. Bu bakımdan hem literatüre yapacağı katkı hem de Sinop’ta barınma koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili yapılması planlanan çalışmalara sağlayacağı katkı bakımından önemli bir çalışmadır. Bu bağlamda araştırmada Sinop’ta ikamet edip sosyal yardım almakta olan yoksul ailelerin psikolojik iyi oluş düzeylerini tespit etmek ve barınma koşullarını ortaya koyarak elverişli konut ilkelerine göre değerlendirmek amaçlanmıştır.

Yoksulluk, Barınma ve Psikolojik İyi Oluş

Yoksulluk ve barınma koşulları arasında çok boyutlu bir ilişki bulunmaktadır. Yoksulluk yaşayan aileler çoğunlukla kalabalık ve bakım sorunları olan konutlarda yaşamak zorunda kalmakta (Federman vd., 1996; McCarty, 2008; Stewart & Stewart, 1993) ve konut giderlerini karşılamakta zorlanmaktadır. Temel bir insan hakkı olsa da özellikle yoksul ve dezavantajlı gruplar konut hakkına erişememekte ve konut giderlerini karşılayamama, ısınma ve alt yapı sorunları, güvencesizlik, konut kalabalıklığı, yaşanan konutun konumu itibarıyla kent merkezine ve kentin olanaklarına erişememe gibi çeşitli sorunlar deneyimlemektedirler. Yoksul birey ve haneler

geçinebilmek için hem kiranın düşük olduğu dolayısıyla bakımsız ve sağlıklı koşullara sahip olmayan konut ve yerleşim alanlarını tercih etmek zorunda kalmakta hem de gelirlerinin büyük çoğunluğunu konut giderlerine harcamak zorunda kalmaktadırlar (Aslan & Güzey, 2015; Güneş, 2014; Kutlu, 2015). Günümüzde artan kira fiyatları ve enflasyon nedeniyle karşılanabilir/ödenen konut bulmak gittikçe zorlaşmakta, bu durum yoksul ailelerin hâlihazırda kötü olan barınma koşullarını daha kötü hale getirmektedir. Yeterli koşullara sahip bir konutta yaşamak içinde barınanların potansiyellerini gerçekleştirmelerine katkıda bulunurken kötü barınma koşulları kadınların ruh sağlıklarını, çocukların psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimleri ile okul başarılarını hane içindeki tüm bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Chimed-Ochir vd., 2021; Evans vd., 2000; Kearns vd., 2000; Solari & Mare, 2012; Warren & Font, 2015; Zainal vd., 2012). Barınma koşulları, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı üzerinde etkilidir. Düşük gelir söz konusu olduğundan konut ve gıda da birbirleri ile ilişkili olup zihinsel ve fiziksel sağlık üzerinde etkide bulunmaktadır. Beslenme kaynaklı hastalıklar (şeker, tansiyon, obezite vb.) düşük gelirli ve barınma sorunları yaşayan kişiler arasında yaygındır (Miewald & Ostry, 2014) Yoksul aileler konut giderlerini karşılayabilmek için gıdaya daha az harcama yapmak zorunda kalabilirler. Ayrıca iç mekânlarda daha fazla vakit geçiren yoksul aileler astım tetikleyicilerine daha fazla maruz kalmakta ve solunum yolu hastalıklarına daha yatkın hale gelmektedirler (Krieger vd., 2000; Pevalin vd., 2008). Konut giderlerini karşılayamadığı için sık sık taşınan ve konut istikrarsızlığı yaşayan aileler bir takım psikososyal sorunlar deneyimlemektedirler. Konutta erkeklere göre daha fazla zaman geçiren kadınlar konut sorunlarından daha fazla etkilenmekte ve sık sık taşınmak zorunda kalmak yaşam kalitelerini düşürmekte, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu yaşama ihtimallerini arttırmaktadır. Taşınmak ebeveynlerin iş durumlarını olumsuz etkilemekte, çocuklarının okula devam sorunu yaşamalarına neden olmaktadır (Rollins vd., 2012).

Barınma koşulları ile psikolojik iyi oluş arasında çeşitli bağlantılar bulunmaktadır. Mutluluğu odağına alan öznel iyi oluş yaklaşımı, iyi oluşu genel yaşam memnuniyeti ve mutluluk ekseninde açıklamaya çalışırken psikolojik iyi oluş yaklaşımı büyük ölçüde insanın gelişimi ve yaşamın varoluşsal zorluklarını karşısında işlevselliği korumaya odaklanmaktadır (Keyes vd., 2002). Ryff vd. (1995)'e göre psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek kişiler kendini olumlu ve olumsuz yönleriyle kabul etmiş, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilen, özerlik duygusuna sahip olup kendi kaderini kendi tayin edebilen, gündelik yaşamdaki işleri yönetebilen ve yeterlilik hissine sahip, dış dünya üzerinde belli bir kontrol duygusu olan, yaşamını anlamlı bulan ve amaçları olan, sürekli gelişim hissine sahip kişilerdir. Psikolojik iyi oluş cinsiyete, yaşa, medeni duruma, sağlık durumuna, sosyo-ekonomik düzeye, sosyal destek sistemlerinin varlığına ve yaşam koşullarına göre değişmektedir. Düşük ekonomik düzeye sahip ve eğitim düzeyinin de düşük olduğu gelişmekte olan ülkelerde sosyo-ekonomik düzey ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif bir korelasyon bulunmuştur (Howell & Howell, 2008). Yaşam üzerinde belli bir kontrol duygusu geliştirmek barınma koşulları üzerinde de söz sahibi olmakla ilgilidir. Barınma maliyetini karşılayamama ve kötü fiziksel ortamın yarattığı stres, mahremiyet eksikliği, güvenlik sorunları ve evsizlik riski psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyebilecek faktörler arasındadır. Bu bağlamda yoksul ailelerin barınma koşulları ve bu koşulların psikolojik iyi oluş düzeyleri ile bağlantıları araştırılmaya değer bir konu olarak ön plana çıkmaktadır.

Yoksul aileler yoksullukla ve barınma sorunları ile mücadele etmek için çeşitli sosyal yardımlara başvuru yapmaktadır. Türkiye'de sosyal yardımlar, 3295 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu kanuna göre, sosyal yardım başvurusunda bulunabilecek yoksul aileler, muhtaç durumda olup sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olmayan ve bu kurumlardan herhangi bir gelir ya da aylık almayan vatandaşlar ile "hanedeki kişi başına düşen gelirin, on altı yaşından büyükler için belirlenmiş olan net asgari ücretin üçte birinden daha az olan kişiler, ayrıca doğal afetlerden zarar görenler, şehit yakınları ve gaziler" olarak tanımlanmaktadır. Yoksul aileler; aile yardımları, barınma-gıda-yakacak-elektrik-doğalgaz tüketim desteği, engelli-yaşlı yardımları, sağlık yardımları, eğitim yardımları vb. düzenli ve düzensiz yardımlara başvuru yapabilmektedir (ASHB, 2022, s. 131).

Barınma Hakkı ve Elverişli Konut İlkeleri

Yaşama elverişli, karşılanabilir, insan onuruna yaraşır bir konutta yaşamak her insanın temel hakkıdır. Barınma hakkı; yaşlı, engelli, çocuk, afetzede vb. dezavantajlı grupların konuta erişiminin mümkün olduğu, sosyal imkânlarla yakın, kira artışlarının denetlendiği, konut yardımlarıyla konut edinme gücüne kavuştukları bir konut sisteminin varlığını ifade etmektedir (Olgun, 2022).

Barınma hakkı sosyal bilimler ile insan hakları hukukunun kesişiminde yer alan bir konudur. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 11. Maddesinde "herkesin yeterli beslenme, giyim ve konut da dâhil olmak üzere kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma hakkı" olduğu ifade edilmiştir.

BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi'nin 4 nolu genel yorumu doğrudan elverişli/yeterli konut hakkına odaklanmış ve elverişli konutu 7 ilke çerçevesinde detaylı biçimde açıklamıştır. Bu ilkeler karşılanabilirlik, erişilebilirlik, kullanım güvencesi, konum, yaşanabilirlik, kültürel elverişlilik, altyapı, kentsel fırsat ve olanaklar gibi kentsel hizmetlerin kullanılabilirliğidir. Kullanım güvencesi ister mülk sahibi ister kira olsun, kullanım türüne bakılmaksızın zorla tahliye, taciz ve diğer tehditlere karşı hukuki koruma sağlayan, bir dereceye kadar kullanım hakkı güvenliğine sahip olmaktır. Karşılanabilirlik/ödenebilirlik, konutun giderlerinin diğer temel ihtiyaçların karşılanmasını tehdit etmeyecek veya tehlikeye atmayacak düzeyde olmasını ifade etmektedir. Karşılanabilir konut, bir hanehalkının konut maliyetlerinin gelire oranı (Mulroy & Ewalt, 1996) üzerinden hesaplanmakta, hanelerin gelirlerinin %30 veya daha fazlasının konut giderlerine harcanması konut karşılanabilirliği sorunu olarak kabul edilmektedir. Gelirlerinin %50 ve daha fazlasını konuta harcayanların ise ciddi biçimde konut maliyet yükü altında olduğu kabul edilmektedir (Belsky vd., 2005; OECD/European Commission, 2015). Kentsel hizmetlerin kullanılabilirliği, konutun sağlık, güvenlik, konfor ve beslenme için gerekli olan imkanlara, temiz içme suyuna, yemek pişirme, ısınma ve aydınlatma için enerjiye, altyapıya, sanitasyon ve temizlenme için gerekli altyapıya, gıda depolama araçlarına, çöp imhası olanaklarına sahip olmasıdır. Erişilebilirlik, konutu kullanan tüm kişilerin ama özellikle yoksul, yaşlı, fiziksel ve ruhsal engelli, çocuk, doğal afet mağdurları, ölümcül hastalar vb. dezavantajlı grupların konut alanına erişebilmesidir. Yaşanabilirlik, konutun sakinlerine yeterli alan sağlaması, içinde barınanları soğuktan, nemden, sıcaktan, yağmurdan, rüzgârdan ve sağlığa yönelik diğer tehditlerden koruması bakımından yaşanabilir olmasıdır. Konum, konutun istihdam seçeneklerine, sağlık hizmetlerine, okullara, çocuk bakım merkezlerine, kent

merkezine ve park, yeşil alan vb. sosyal olanaklara ulaşmanın zamansal ve finansal açıdan maliyetinin uygun olmasını ifade etmektedir. Bu hizmetlere erişimin özellikle yoksul ailelerin bütçelerinde yük oluşturmayacak şekilde planlanması beklenmektedir. Bu ilke aynı zamanda konutun konumu itibarıyla barınanların sağlığını tehdit etmeyecek alanlara inşa edilmesi gerekliliğini de vurgulamaktadır. Kültürel yeterlilik, binanın inşa edilme şeklinin, malzemelerinin kültürel kimliği yansıtmasını, uygun biçimde modern teknolojik olanaklara sahip olmasını ifade etmektedir (OHCHR, 1991; Şengel, 2013; UN HABİTAT, 2014; Uyar, 2006).

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında sosyal yardım alan ailelerin barınma koşulları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri inceleneceğinden nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma kapsamında evren içinden seçilen bir örnekleme inceleyerek evrene ait genel eğilimlerin, görüş veya tutumların sayılarla betimlenmesini sağlayan tarama modeli (Creswell & Crewell, 2021, s. 12) kullanılmıştır. Bu bağlamda sosyal yardımlardan faydalanan ailelerin mevcut barınma koşulları ve psikolojik iyi oluşları tarama modeliyle incelenmiştir. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan ilişkisel tarama modelinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında sosyal yardım alan yoksul ailelerin barınma koşullarını ortaya koymak için tanımlayıcı istatistiklerden ve korelasyon analizlerinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırma evrenini Sinop'ta yaşayan ve sosyal yardım alan aileler oluşturmaktadır. Barınma koşulları kentsel yaşam dinamiklerinden etkilendiğinden görece olarak büyük ilçelere odaklanılmıştır. Bu kapsamda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüklerinden alınan bilgilere göre Sinop'ta sosyal yardımdan faydalanan yaklaşık üç bin, Boyabat'ta yaklaşık dört bin altı yüz altmış beş, Gerze'de yaklaşık iki bin hane bulunmaktadır. Bu bilgiye göre Sinop ve iki ilçesinde 9665 hane sosyal yardım almaktadır. Örneklem sayısının belirlenmesinde Saunders vd. (2018, s. 281)'in oluşturduğu farklı evren büyüklükleri için minimum örneklem hacimlerinden faydalanılmıştır. Buna göre on bin evren için yüzde beş hata payı ile üç yüz yetmiş kişi örneklem olarak belirlenmiştir.

Araştırmada olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden kota örnekleme kullanılmıştır. Kota örnekleme araştırmacının öncelikle araştırmaya katılacak kişilerin seçileceği kategorileri ve bu kategorilerde bulunması gereken kişi sayısını (kotayı) belirlediği ardından her kategoride önceden belirlenmiş örnek olay sayısına ulaşmak için katılımcıların gelişigüzel seçildiği olasılıklı olmayan bir örnekleme çeşididir. Bu örnekleme türünde gelişigüzel örneklemeden farklı olarak bazı çeşitliliklerin örnekleme de bulunması garanti edilmekte ve örneklemin temsil gücü artmaktadır (Neuman, 2006, s. 322). Kota örnekleme türünde eğer örnekleme dâhil edilecek kişiler tarafsız ve titiz seçilirse örneklemin temsil gücü artmaktadır (Özen & Gül, 2007, s. 414). Kota örnekleme iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada örnekleme kategorisine karar verilmekte ve ardından bu kategorinin kotası belirlenmekte; ikinci aşamada belirlenen kota, kişilerin ulaşılabilir olma durumuna göre gelişigüzel doldurulmaktadır. Bu bağlamda araştırmacılar tarafından ikamet edilen idari

birim, örnekleme kategorisi olarak belirlenmiştir. Öncelikle ikamet yeri kategorisinde Sinop il merkezi, Boyabat ve Gerze ilçelerinde sosyal yardım alan ailelerin sayısı evrene (9665) bölünmüş ve elde edilen oran örneklem sayısı ile çarpılarak her idari birimden örnekleme dâhil edilecek kişi sayısına ulaşılmıştır. Buna göre Sinop il merkezinden sosyal yardım alan 114, Boyabat ilçesinden 178, Gerze ilçesinden 78 kişinin veri toplama sürecine dâhil edilmesine karar verilmiştir. Araştırma sürecinde il merkezinden 118, Boyabat'tan 179, Gerze'den 79 olmak üzere sosyal yardım alan toplam 376 kişiye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde sosyal yardım alan kişilerin sosyo-demografik bilgileri, sosyal yardım bilgileri, konut bilgileri, barınma koşulları ve konut çevresine dair bilgi toplamayı amaçlayan ve araştırmacılar tarafından oluşturulan Barınma Koşulları Anket Formu ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Veriler sosyal yardım alan kişilerle yapılan yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Veriler Haziran-Ağustos 2024 tarihlerinde toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından oluşturulan sosyo-demografik bilgiler ve konutun fiziksel koşulları, ödenebilirliği, çevresi, konumu, ulaşım olanaklarına yakınlığına ilişkin bilgiler elde etmeye yönelik "Barınma Koşulları Anket Formu" ile geçerlik ve güvenilirliği Telef (2013) tarafından yapılmış "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ)" kullanılmıştır.

Barınma Koşulları Anket Formu, sosyo-demografik bilgiler, sosyal yardım bilgileri, konut bilgileri (mülkiyet/kira/oda sayısı vb.), barınma koşulları (konut karşılanabilirliği, yeteri kadar gün ışığı alması, eşya durumu, altyapı, sağlığa uygunluk vb.), konut çevresinin özellikleri (ulaşım, bina ve mahalleye dair bilgiler vb.), konutla ilgili yaşanan sorunlar olmak üzere 6 kısım ve 75 maddeden oluşmaktadır. Son maddede katılımcılara "Konutunda ne olsun isterdin?" sorusu yöneltilmiş ve aslında en çok sorun yaşadıkları ve ihtiyaç duydukları şey öğrenilmek istenmiştir.

Diener vd. (2009) tarafından geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği; bireylerin sosyo-psikolojik iyi oluşunu değerlendirmek amacıyla, önceki iyi oluş ölçümlerini tamamlayıcı nitelikte tasarlanmış, bireyin sosyal ilişkileri, başkalarına yardım etme, anlamlı bir yaşam sürme gibi unsurları içeren bir ölçme aracıdır. Türkiye'de bu ölçeğin uyarlama ve geçerlilik çalışmaları ise Telef (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Telef'in çalışmasında faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve iç tutarlılığının 0.80 olduğu saptanmıştır. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır ve "kesinlikle katılmıyorum" (1) ile "kesinlikle katılıyorum" (7) arasında derecelendirilmektedir.

Anketi geçerli olarak kabul edilen 376 katılımcının yanıtlarından psikolojik iyi oluş ölçeğinin geçerliği doğrultusunda güvenilirlik analizleri kapsamında, öncelikle madde-toplam korelasyonu kullanılarak madde analizine bakılmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce, araştırma tasarımının ve veri toplama araçlarının uygunluğu konusunda Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 31

Mayıs 2024 tarih ve 2024/129 sayılı onay alınmıştır. PİÖÖ'nin kullanılması için geliştiren araştırmacıdan e-posta yoluyla izin alınmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılar çalışmanın amacıyla ilgili bilgilendirilmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katılmaları için aydınlatılmış onayları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS22 ve Microsoft Excel paket programları kullanılarak yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak genel istatistikler için sıklıklar ve yüzdeler ayrıştırılıp raporlanmıştır.

PİÖÖ'nün genel iç tutarlılık katsayısı (cronbach alfa) 0,71'dir. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk vd., 2013). Bu bağlamda Psikolojik İyi Oluş ölçeğinin genel iç tutarlılık katsayısının, ölçek puanlarının güvenilirliği için yeterli olduğu söylenebilir. Güvenirlik analizinden sonra verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için çarpıklık-basıklık katsayıları kullanılmıştır. Tabachnick vd. (2013)'e göre bu katsayıların -1,5 ve +1,5 arasında olması normal dağılım gösterdiği anlamına gelmektedir. PİO serisi için çarpıklık ve basıklık katsayıları sırasıyla 0,327 ve 0,258 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda veriler normal dağılmaktadır. Veriler normal dağıldığından değişkenler arasındaki ilişkinin incelemesi adına Pearson korelasyon katsayısından faydalanılmıştır. Korelasyon analize ek olarak gruplar arası farklılık için t testi ve ANOVA testinden faydalanılmıştır. Konut karşılanabilirliği ve kira zam oranını hesaplamak için mevcut verilerden Excel aracılığıyla yeni veri türetilmiştir.

Bulgular

Sosyo-Demografik Bulgular ve Sosyal Yardım Bilgileri

Araştırmaya katılanların %74,2'si kadınlardan, %25,8'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 46,2'dir. Katılımcıların %54,5'i evli, %25,8'i boşanmış, %11,4'ü dul ve %4,5'i bekâr bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların çocuk sayısı 0 ile 7 arasında değişmekte, ankete katılım sağlayan kişilerin %59,3'ünün 2 ya da 3 çocuğu bulunmaktadır. Eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde katılımcıların genel olarak %49,5 oranı ile ilköğretim eğitimi aldığı, lise ve üzeri eğitime sahip olanların oranının %17,6 olduğu görülmektedir.

Kişilerin çalışma durumları incelendiğinde katılımcıların %60,4'ü işsizdir. Diğer seçeneğini işaretleleyen ve düzenli bir geliri olmayanların oranı %22,2'dir. Sosyal yardım alan ailelerin aylık ortalama gelirlerinin 10.350 TL olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %95,7'si toplam gelirlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini ifade etmiştir.

Katılımcıların ikamet ettikleri bölge genel olarak il ve ilçe merkezinde yer almakta, %4,5'lik bir kesim köylerde yaşamaktadır. Katılımcıların %54,3'ü apartmanda, %39,9'u müstakil konutta ikamet etmektedir. İkamet edilen konut türü ile yaşanan kentsel alanın bağlantılı olduğunu ve müstakil konutlarda oturanların daha çok Boyabat ilçesinde ikamet ettiğini ifade etmek mümkündür.

Katılımcıların tamamı en az bir kurumdan yardım almıştır. Aynı anda birden fazla kurumdan yardım alanlar da bulunmaktadır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Vakfi (SYDV) tarafından sunulan aile destek programı kapsamında nakdi destek alan katılımcıların aynı anda elektrik tüketim desteği de aldığı gözlemlenmiştir. Yüzdesel olarak hesaplandığında katılımcıların %97,8'i SYDV'den, %18,35'i bağlı bulunduğu Belediyeden, %16,75'i Sosyal Hizmet Merkezi (SHM)'nden, %1'i STK'lardan yardım almıştır. Katılımcıların % 79,5'inin aile destek programından, % 79,5'inin elektrik tüketim desteğinden, %42,2'sinin gıda yardımından, %41,1'inin yakacak (kömür) yardımından, %36,9'unun doğalgaz tüketim desteğinden, %17'sinin engelli aylığından, %5'nin yaşlı aylığından, %6,6'sının barınma yardımından (konut yapımı, onarımı vb.), %1'inin kira amaçlı nakdi yardımdan faydalandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların işaretledikleri %22 oranındaki diğer sosyal yardım türü çoğunlukla gıda temini amaçlı verilen nakdi yardımdır.

Sosyal yardım alan ailelerin SHM'nin sunduğu sosyal ve ekonomik destek hizmeti ve evde bakım hizmetlerinden faydalandıkları gözlemlenmiştir. Katılımcıların %40'ının sosyal ve ekonomik destek hizmetinden, % 28'inin evde bakım hizmetinden faydalandıkları tespit edilmiştir. Belediyelerin genel olarak yaptığı yardımların ise gıda ve kırtasiye yardımı olduğu görülmektedir. Katılımcıların %55'i belediyelerin sunduğu gıda yardımından, %13'ünün kırtasiye yardımından faydalandıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar görüşmeler sırasında belediyelerin gıda yardımını yalnızca ramazan ayında yaptığını ifade etmişlerdir.

Konutun Nitelikleri

Sosyal yardım alan ailelerin %43,6'sının giriş katta, %21,3'ünün birinci katta ve %14'ünün ikinci katta yaşadığı, ikamet edilen konutta genel olarak eş ve çocuklarla birlikte çekirdek aile olarak yaşandığı belirtilmiştir. Katılımcıların %13,6'sı eşi ve çocukları dışında birileriyle yaşadığını belirtmiş ve analiz sonucunda bunların çoğunluğunu torunların oluşturduğu tespit edilmiştir. Konutlarda genel olarak 3 veya 4 kişi ikamet etmektedir. Konutların %19,1'inde engelli, %66'sında yaşlı (65 yaş üzeri) birey bulunmaktadır.

Katılımcıların %65,9'u kira verdiğini belirtmiştir. Sinop il merkezinde sosyal yardım alan ailelerin kira ortalamasının 6.525 TL; Boyabat ilçesinde 3.985 TL ve Gerze ilçesinde 5.145 TL olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1'de konut karşılanabilirliğine dair bulgular yer almaktadır. Konuta dair kira ve fatura giderlerinin toplam gelire oranının yüzdelik dağılımlarına bakıldığında sosyal yardım alan ailelerin ciddi anlamda konut karşılanamazlığı yaşadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Konut Karşılanabilirliği

Konut giderlerinin toplam gelir içindeki oranı (%)	Sıklık	Yüzde
29 ve altı	141	37,5
30 - 49	89	23,7
50 ve üzeri	146	38,8
Total	376	100

Sosyal yardım alan ailelerin %38,8'i gelirlerinin %50 ve üzerini; %37,5'i gelirlerinin %29 ve altını; %23'ü gelirlerinin %30- 49'luk bir kısmını konutun kira, fatura vb.

giderlerine harcamaktadır. Konutun yalnızca kirasına yapılan harcama dikkate alındığında ise katılımcıların %28,8'inin gelirlerinin %50 ve üzerini, %22,3'ünün gelirlerinin %30-49'luk kısmını, %48,9'unun ise gelirlerinin %29 ve altını konutun kirası için harcadıkları görülmektedir. Buna göre fatura ve diğer giderlerden arındırılmış harcama oranlarına bakıldığında katılımcıların yarıdan fazlasının gelirlerinin %30'undan fazlasını yalnızca kira için harcadıkları tespit edilmiştir.

Kiraladığı konutta bir yıldan fazla kalanlara bir önceki yıl ve şu an ödedikleri kira miktarı sorulmuş böylelikle kiralarına ne kadar zam yapıldığı öğrenilmiştir. Yapılan analizlerde eski kiralarının 3-4 katı kimi zaman 9 katını bulacak şekilde zam yapıldığı tespit edilmiştir. Yüzdeler dilimleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Kiraya Yapılan Zam Oranı

Zam oranı (%)	Sıklık	Yüzde
29 ve altı	14	5,64
30 - 49	39	15,72
50 ve üzeri	195	78,62
Total	376	100

Sosyal yardım alan ailelerin % 78,6'sının kirası %50'den fazla, %15,7'sinin kirası %30-40 arasında, %5,6'sının kirası %29 ve altı oranda artmıştır.

Konut mülkiyetleri açısından değerlendirildiğinde kiracı olmayan katılımcılar genellikle yaşadıkları konutun kendine veya eşine ve ana/babaya ait olduğunu belirtmiştir. Konutta ikamet süresi genel olarak %41,2 oranında ortalama 4-8 yıldır. Katılımcıların %54,5'i son 5 yılda hiç taşınmadığını, %37,2'si 1-2, %6,1'si 3-4, %1,6'sı 5'ten fazla olacak şekilde taşındıklarını belirtmiştir. Taşınma nedenlerini sordumuzda katılımcıların %34'inin kirayı karşılayamama, %26'sının ev sahibiyle sorun yaşama, % 25'inin kiraya fazla zam yapılması, %25'i konutun nem, rutubet, küf gibi sorunları olması, %17'sinin boşanma, %11'inin mevcut konutta okula ulaşım sorunu olması nedeniyle taşındıkları bulgularına ulaşılmıştır. Taşınma nedenlerinde diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların %48 olduğu ve ev sahibinin kendisinin, oğlunun vb. taşınacağını söylemesi, evin satılması, zorla tahliye edilme gibi nedenlerle taşındıkları tespit edilmiştir.

Katılımcıların %79,3 ünün kira sözleşmesi bulunmamaktadır. Isınma aracı olarak %45,4'ü soba, %52,9'u doğalgaz/kat kaloriferi kullanılmaktadır. Konutların %60,4'ünde balkon, %77,4'ünde ayrı bir mutfak, %16,2'sinde asansör, %24,2'sinde yalıtım bulunmaktadır. Konutların %5,1'inde mutfak dışında 1 oda bulunmakta, %20,5'inde 2 oda; %62'sinde 3 oda; %12,2'sinde mutfak dışında 4 oda bulunmaktadır.

Konutların %98,4 ünde en az 1 banyo bulunmaktadır. İkamet ettiğiniz bina ne sıklıkta temizlenmektedir sorusuna katılımcıların %18,4'si haftada bir, %4'ü iki haftada bir, %16'sı ayda bir, %42'si hiç, %19,1'i diğer zamanlar olarak cevap vermiştir. Diğer seçeneği binanın apartman sakinlerince düzensiz biçimde temizlendiğini ifade etmektedir.

Barınma Koşullarına İlişkin Değerlendirmeler

Sosyal yardım alan ailelerden kira ödeyenlerin %36'sı kirasını düzenli ödeyebilirken %36,3'ü ödeyememekte, katılımcıların %60'ı kirasını ödenebilir bulmakta, %36'sı ödenemez bulmaktadır. Katılımcıların %47,6'sı faturalarını düzenli ödeyebilirken %46,8'i ödeyememektedir. Kirada oturanların %60'ı evin kirası, bakımı gibi konularda ev sahibi ile anlaşırken %29,8'i anlaşmamaktadır. İkamet ettiği konutu kullanışlı bulanların oranı %34,6, konutunda yeteri kadar depolama alanı olduğunu düşünenlerin oranı %46,3, yeterli eşyası olduğunu düşünenlerin oranı %48,1, konutunun yeteri kadar gün ışığı aldığını düşünenlerin oranı %51,1, konutun yeteri kadar ısındığını düşünenlerin oranı %21,5 düşünmeyenlerin oranı %72,6, konutunda ihtiyaçları için yeterli alanın olduğunu düşünenlerin oranı %58, konut altyapısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %37,2, elektrik, su, ısınma sistemlerinin sağlam olduğunu düşünenlerin oranı %48,1, nem rutubet küf gibi sorunları olduğu bildirenlerin oranı %33,2, konut malzemesinin sağlam olduğunu düşünenlerin oranı %27,7, depreme dayanıklı olduğunu düşünenlerin oranı %22,1, aile ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %30,6, sağlıklı bir konut olduğunu düşünenlerin oranı %46, kent merkezine rahatlıkla ulaşabildiğini bildirenlerin oranı %46, kentin sunduğu ulaşım imkânlarını yeterli bulanların oranı %26,1'dir.

Konut çevresi özellikleriyle ilgili olarak; yaşanan bölgede çocuk parkı yeşil alan yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %35,1, çocuklarının okula tek bir araçla gitmesinin kolay olduğunu bildirenlerin oranı %56,68, okul için ulaşım araçlarını yeterli görenlerin oranı %37,32'dir. İş yerine tek bir araçla rahatça ulaşabileceğini söyleyenlerin oranı %69,13, iş yerine gitmek için ulaşım araçlarını yeterli bulanların oranı %37,36'dır. Sağlık ocağı eczaneye rahatlıkla ulaşabileceğini bildirenlerin oranı %59,3, hastaneye tek bir araçla ulaşabileceğini bildirenlerin oranı %35,1, hastaneye gitmek için ulaşım araçlarının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %21,8, kamu remi kurumlara gitmek için ulaşım araçlarının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %62,2'dir. Binada komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu düşünenlerin oranı %69,7, mahallede komşuluk ilişkilerinin iyi olduğunu düşünenlerin oranı %74,7, ihtiyaç halinde komşularından yardım isteyebileceklerin oranı %62,5, oturduğu binayı güvenli bulanların oranı %66, mahalleyi güvenli bulanların oranı %70,7'dir. Konutunda sık sık sağlık sorunu yaşayanların oranı %34,3 olarak saptanmıştır. En çok astım, bronşit ve alerjik hastalılara rastlanılmıştır. Bu hastalıkların yaşadığı konutla ilgili olduğunu düşünenlerin oranı %52,38, kararsız olanların oranı %20,63 ve yaşadığı bu sağlık sorunlarının konuttan bağımsız olduğunu düşünenlerin oranı %26,98'dir.

Sosyal yardımlardan faydalanan kişilere ikamet ettikleri konutta en sık yaşadıkları sorunları işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların %67'si ısınamama, %58,7'si bakımsızlık, %57,4'ü nem/rutubet/küf, %40,4'ü konutun kanalizasyon, su, elektrik altyapı sorunlarından en az birini, %39,3'ü konutun gün ışığı almaması, %35,3'ünün ulaşım, %30,3'ü böcek/haşere (katılımcılar hamamböceği, karaböcek, kertenkele, fare şeklinde ifade etmiştir), %29,7'si odaların kullanışsız olması (odaların çok küçük olması), %23,1'i oda sayısının azlığı, %19,9'u kalabalıklık, %19,1'i depolama alanı/kiler olmaması/yetersizliği, %16,4'ü güvenlik (kapının ve pencerelerin ahşap olması, evin yıkılma tehlikesinin olması, pencerelerde parmaklık olmaması) sorunu yaşamaktadır. Diğer seçeneğini işaretleyen ve %46,5'lik dilimi oluşturan katılımcıların genel olarak ev sahibi ile sorun yaşama, yağmur yağdığında evin çatıdan veya duvarlardan su alması, camlardan soğuk ve su gelmesi, konutun mesken niteliği

olmaması nedeniyle faturaların yüksek gelmesi gibi sorunlar yazdıkları görülmüştür.

Son olarak katılımcılara “konutunda ne olsun isterdin?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların % 30’u bakım-onarım, % 10,9’u doğalgaz, %10,6’sı fazladan bir oda (çocuklar için), %9’u eşya (çocuklar için yatak, dolap, çalışma masası ve buzdolabı), %4,2’si asansör, %3,9’u balkon istediğini ifade etmiştir. Yüzdeliği düşük olan ancak ifade edilen diğer talepler ayrı mutfak, dış cephe kaplama/bina yalıtımı, çatı tadilatı, gün ışığı, bina temizliği, parke zemin ve taşınmak şeklindedir.

Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

Psikolojik iyi oluş (PİO) ölçeğinin genel puan ortalaması 3,14 olarak hesaplanmıştır. Genel skor 3.14 katılımcıların biraz katılmıyorum seviyesinde eğilim gösterdiğini açıklamaktadır. Bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

	<i>N</i>	<i>Aralık</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Std Sapma</i>
<i>Ölçek</i>	378	4,88	1,25	6,13	3,14	96

Genel PİO skoru oluşturulurken ölçeği oluşturan 8 ifadenin ortalaması alınmış, kişiyi temsilen ortalama puan kullanılmıştır. Sosyal yardım alan ailelerin psikolojik iyi oluş düzeyleri düşüktür. PİO düzeyinin cinsiyete, medeni duruma göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğine bakmak için t testi yapılmış ve anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ancak yapılan ANOVA testinde PİO düzeylerinin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte olduğu, okur-yazar olma ile ilkököl, ortaokul, lise düzeyinde eğitime sahip olmak arasında anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

PİO düzeyi ile kira miktarı arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak ANOVA testinde ikamet edilen yere göre PİO puanlarında anlamlı bir farklılık (sig 3,03) bulunmuştur. Buna göre ilçe merkezi ile il merkezinde yaşayanların PİO skorları (sig 0,03) farklılık göstermektedir. İl merkezinde yaşayanların puan ortalaması 3,34; Boyabat için puan ortalaması 3,13; Gerze için ortalaması 2,95’tir. Buna göre Merkez ve Boyabat arasında anlamlı bir farklılık yok iken (sig 0,154); Merkez ve Gerze arasında farklılık vardır (sig 0,012). Boyabat ve Gerze arasında PİO puanları bakımından anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Psikolojik iyi oluş düzeyleri ile yaş arasında 0,223’lük pozitif yönlü ilişki, eğitim durumu arasında 0,242’lik pozitif yönlü, aylık toplam gelir arasında 0,234’lük pozitif yönlü, konutta yaşayan kişi sayısı ile 0,149’luk pozitif yönlü, kira miktarı ile 0,153’lük negatif yönlü, konutun ihtiyaçları karşılamasıyla 0,167’lik negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Buna göre yaş, eğitim düzeyi, aylık toplam gelir, konutta yaşayan kişi sayısı arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyi artmakta; konutun kira miktarı arttıkça psikolojik iyi oluş azalmaktadır. Bununla birlikte psikolojik iyi oluş düzeyi arttıkça yaşanan konutun ihtiyacı karşılama durumuna katılım düzeyi azalmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeyleri arttıkça yaşadıkları konutu daha eleştirel biçimde değerlendirdiklerini ifade etmek mümkündür. Bu durum anketler doldurulurken yapılan görüşmelerde de gözlemlenmiştir. Katılımcıların çoğu barınma koşulları kötü olsa da “idare ediyoruz, yetirmeye çalışıyoruz,

bize yetiyor işte, taşınsak daha kötü olur burası yine iyi” şeklinde çoğunlukla konut koşullarını pozitif bir biçimde değerlendirmeye çalışmıştır. Sosyal yardım alan ailelerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin genellikle düşük olduğu göz önünde bulundurulduğunda psikolojik iyi oluş arttıkça konutu daha gerçekçi biçimde değerlendirmeye çalışmalarına dair bulgu anlamlıdır.

Tartışma

Araştırma bulgularından hareketle sosyal yardım alan kişilerin genellikle (%54,5) evli kadın olduğu ancak çeşitli nedenlerle tek olan kadınların oranının yaklaşık %45 olduğu görülmektedir. Bu sonuç literatürde sosyal yardım alan ailelerle yapılan pek çok çalışmada sosyal yardım başvurularını çoğunlukla kadınların yaptığına dair bulgularla paralellik göstermektedir (Güneş, 2014; Körükmez, 2008; Kutlu, 2015; Sallan-Gül, 2005).

Sosyal yardım alan ailelerin ortalama gelirleri 10,350 TL’dir. Eylül 2024 için açıkl sınırının neredeyse 20.000 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda derin bir yoksulluk yaşandığı ifade edilebilir. Sosyal yardım alan ailelerin %38,8’i, gelirlerinin %50 ve üzerini; %37,5’i gelirlerinin %29 ve altını; %23’ü gelirlerinin %30-49’luk bir kısmını konutun kira, fatura vb. giderlerine harcamaktadır. Katılımcıların %65,9’u kira verdiği düşünüldüğünde ciddi anlamda konut karşılanamazlığı yaşadıkları anlaşılmaktadır. Körükmez (2008)’in sosyal yardım alan kişilerle yaptığı bir çalışmada katılımcıların en önemli harcama kaleminin kira ve gıda olduğu, ancak kıtlık zamanı gıda harcamaları kısılabiliyorken kira ve faturalardan kısılma yapılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Ocak (2016)’ın yoksul hanelerle yaptığı çalışmada kira ödemenin hem ağır bir yük hem de en büyük sıkıntı kaynağı olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu bulgular bizim çalışmamız ile paraleldir. Sosyal yardım alan ailelerden kira ödeyenlerin %36’sı kirasını düzenli ödemekte, %36,3’ü ödeyememekte, %60’ı kirasını ödenebilir bulmaktadır. Kiralarını ödenebilir bulmaları taşınma maliyeti ve güncel kira miktarları ile ilişkilidir. Bu durum veri toplama sürecinde gözlemlenmiştir. Veri toplama sürecinde kirasını ödenebilir bulduğunu ifade eden kişiler taşınma ve yeni bir konut kiralamanın maliyetinin daha fazla olacağını ve bu nedenle kiralarını ödemekte zorlansalar da ödenebilir bulduklarını sıklıkla ifade etmişlerdir.

Sosyal yardım alan ailelerin % 78,6’sının kirası %50’den fazla, %15,7’sinin kirası %30-40 arasında, %5,6’sının kirası %29 ve altı oranda artmıştır. Katılımcıların %79,3’ünün kira sözleşmesinin bulunmadığı göz önünde bulundurulduğunda sosyal yardım alan ailelerin elverişli konut ilkelerinden biri olan kullanım güvencesine sahip olmadıklarını ve her an ikamet ettikleri konuttan tahliye edilme riski ile karşı karşıya olduklarını söylemek mümkündür. Katılımcıların son beş yıl içindeki taşınma nedenleri tahliye edilmek ve ev sahibiyle yaşanan sorunlardır. Ayrıca katılımcıların önemli bir kısmının (%12,7) ev sahibinin kendisinin ya da oğlunun yerleşecek olması, evin satılacak olması nedeniyle taşınmak zorunda kaldıklarını ifade etmeleri Türkiye’de kiracı olan yoksul ailelerin dolaylı biçimden konuttan tahliye edildikleri anlamına gelmektedir.

Araştırmanın bulguları elverişli konut ilkelerinden yaşanabilirlik kapsamında değerlendirildiğinde konutun sakinlerine yeterli alan sağlaması, içinde barınanları soğuktan, nemden, sıcaktan, yağmurdan, rüzgârdan ve sağlığa yönelik diğer tehditlerden koruması beklenir. Ancak katılımcıların konutlarda genellikle 3-4 kişinin

yaşadığı ve yaşanılan konutların genellikle 2+1 şeklinde olduğu sonucundan hareketle oda sayısının yetersiz olduğu söylenebilir. Nitekim katılımcıların konutla ilgili yaşadıkları sorunlara bakıldığında katılımcıların %23,1'inin oda sayısının azlığından memnun olmadıkları ve % 29,7'sinin odaların kullanışsız olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Odanın kullanışsız olması odanın küçük olduğunu ifade etmektedir. Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde konut kalabalıklığı yaşandığı yani konuttaki herkes için yeterli alan olmadığı ifade edilebilir. Isınma açısından bakıldığında katılımcıların %45,4'ü ısınma aracı olarak soba, %52,9'si doğalgaz/kat kaloriferi kullanmakta ve %72,6'sı konutun yeteri kadar ısınmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda sosyal yardım alan aileler ısınma sorunu yaşamakta ve konutlarında doğalgaz ve ısıyı korumak için bina yalıtımının olmasını istemektedirler. Katılımcıların %57,4'ünün yaşadıkları konutta nem/rutubet/küf sorunu yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle sosyal yardımlardan faydalanan ailelerin yaşanabilir konutlarda ikamet etmedikleri görülmektedir.

Kentsel hizmetlerin kullanılabilirliği bağlamında değerlendirildiğinde sosyal yardım alan ailelerin %34,6'sı ikamet ettiği konutu kullanışlı bulmakta, %46,3'ü konutunda yeteri kadar depolama alanı, %48,1'i yeterli eşyası olduğunu ifade etmiştir. Konut altyapısının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %37,2, elektrik, su, ısınma sistemlerinin sağlam olduğunu düşünenlerin oranı %48,1'dir. Katılımcıların %27,7'sinin konut malzemesini sağlam ve %22,1'sinin yaşadığı konutu depreme dayanıklı bulduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların %46'sının yaşadığı konutu sağlıklı bulduğu ancak konutunda sık sık sağlık sorunu yaşayanların oranının (%34,3) azımsanmayacak kadar büyük olduğu, en çok astım, bronşit ve alerjik hastalıklara rastlanıldığı tespit edilmiştir. Bu hastalıkların yaşadığı konutla ilgili olduğunu düşünenlerin oranı %52,38, kararsız olanların oranı %20,63 ve yaşadığı bu sağlık sorunlarının konuttan bağımsız olduğunu düşünenlerin oranı %26,98'dir. Dolayısıyla sağlıklı konutlarda yaşandığı ve özetle altyapı ve kentsel hizmetlere erişim konusunda sorunlar yaşandığı görülmektedir.

Erişilebilirlik açısından değerlendirildiğinde konutun dezavantajlı grupların erişebileceği nitelikte olup olmadığına bakılmalıdır. Konutların %19,1'inde engelli, %66'sında yaşlı (65 yaş üzeri) birey bulunmaktadır. Ancak binaların %90,2'sinde engelli, yaşlı, çocuk için rampa, %83'ünde asansör bulunmamaktadır. Bu durum dezavantajlı grupların konut alanına erişim sorunu yaşadıkları yönünde okunabilir. Ancak katılımcıların %43,6'sının bina girişinde yaşadıkları göz önünde bulundurulduğunda apartmanda asansör olmasının onları etkilemeyeceği ancak rampa olmamasının sorun yaratabileceği söylenebilir.

Konutun konumuyla bağlantılı olan konut çevresi özellikleriyle ilgili olarak katılımcıların okula, sağlık hizmetlerine, istihdam olanaklarına, kent merkezine rahat ulaşım sağlayabildikleri ancak ulaşım araçlarını yeterli görmedikleri tespit edilmiştir. Bunun nedeninin Sinop ilinin görece küçük bir kent olması nedeniyle her yerin genellikle yürüme mesafesinde olması ancak dolmuş dışında başka bir ulaşım aracının olmaması ve mevcut araçların saat, sefer sayısı gibi konularda sistemsizlikle bağlantılı olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların %53,2'si yaşanılan bölgede çocuk parkı veya yeşil alanın yeterli olmadığını düşünmektedir. Bununla birlikte katılımcılar veri toplama sürecinde çocuk parklarının çok bakımsız olduğu ve çocuklar için hem fiziksel açıdan hem de

güvenlik açısından riskli olduğunu sıklıkla ifade etmiş, mahallelerinde çocuk parkı olsa da göndermediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda konutların konumu itibarıyla elverişli olduğu ancak kentin sunduğu olanaklardan faydalanamama sorunu yaşandığı söylenebilir.

Kültürel elverişlilik açısından değerlendirildiğinde %77,4'nün odadan ayrı bir mutfağı bulunmaktadır ve bu açıdan kültürel olarak elverişlidir. Odanın içinde bulunan Amerikan mutfak biçimi katılımcılar tarafından 'kullanışsız' biçiminde değerlendirilmiştir. Türkiye'nin toplumsal yapısında komşuluk ilişkileri de önemlidir. Bir çalışmada yoksul hanelerin yoksulluklarıyla baş etmede komşu, akraba, tanıdık dayanışmasına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir (Gül & Sallan-Gül, 2008). Katılımcıların genel olarak komşuluk ilişkilerinden memnun oldukları, ihtiyaç duyulduğunda komşulardan rahatlıkla yardım istenebildiği ve genellikle bina ve mahallenin güvenli bulunduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal yardım alan yoksul aileler derin bir yoksulluk ve konut karşılanamazlığı yaşamaktadırlar. Araştırma bulgularına göre Sinop ilinde sosyal yardımlardan faydalanan aileler elverişli konutlarda yaşamamaktadır. Ailelerin sıklıkla ısınma, bakım onarım gibi ihtiyaçlarının olduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar doğalgaz tüketim desteği ve yakacak yardımı yapılsa da sobalı evlerin tek odasının ısıtılması ve doğalgaz faturasının karşılanamaması nedeniyle katılımcılar ısınma sorunu yaşamaktadırlar. Bununla birlikte Türkiye'de konutun bakım ve onarımı için destek alınmanın yolu konutun mülkiyetine sahip olmaktır. Ancak sosyal yardım alan aileler büyük oranda kiracıdır ve bu hizmetten faydalanamamaktadır. Dolayısıyla sosyal yardım alan ailelerin en sık yaşadıkları sorun konutların bakımsız olmasıdır.

Konutun sağlığın çevresel belirleyicilerinden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda psikolojik iyi oluş düzeyleri düşük olan sosyal yardım faydalanıcılarının konut koşullarını iyileştirmek, çeşitli destek mekanizmaları kurmak psikolojik iyi oluşlarının artmasına ve kendi potansiyellerini gerçekleştiren, güçlenmiş ve yapabilirliği artmış bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır.

Araştırma kapsamında katılımcılara konuttaki oda sayısı ve kaç çocukları olduğu sorulmuş ancak çocukların yaşları sorulmamıştır. Oysa konut kalabalıklığı hesaplanırken çocukların yaşı önemli bir veri olarak ön plana çıkmaktadır. 18 yaş altındaki her iki çocuk bir odayı paylaşabilse de 18 yaş üstü bekâr bir yetişkinin ayrı bir odaya ihtiyacı olmaktadır. Bu bağlamda hanede yaşayan kişi sayısına dair bilgi konut kalabalıklığını hesaplamada anlamlı bir veri olabilirdi. Bu nedenle konut kalabalıklığına dair veri üretilmemiş ancak katılımcılarla ankette konutu kalabalık bulup bulmadıkları ve oda sayısının azlığına dair değerlendirmelerini içeren sorular sorulmuş ve sübjektif veriler toplanmıştır. Her ne kadar bilgiler sübjektif olsa da hanelerin kalabalık olması dinlenme ve mahremiyet gibi pek çok temel gerekliliğin karşılanmasında engel oluşturmaktadır.

Araştırmada yoksulluk deneyimleyen ancak herhangi bir sosyal yardımdan faydalanmayan ailelerin araştırma kapsamına alınmadığını ifade etmek isteriz. Bununla birlikte veriler yaz mevsimi boyunca toplandığından kışın daha yüksek olan ve katılımcıların araştırma sırasında sıklıkla ifade ettikleri doğalgaz ısınma gideri ankete yansımamıştır. Bu nedenle doğalgaz faturası yalnızca sıcak su kullanımı için

mevsime uygun gelen tutar üzerinden değerlendirilmiştir. Yapılacak diğer çalışmalarda kışın gelen ortalama doğalgaz fatura miktarının alınması konut giderlerini daha kapsamlı bir biçimde ortaya koymak açısından önerilebilir. Ancak yine de mevcut veriler sosyal yardım alan ailelerin konut giderlerinin gelirlerine oranla çok yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Konut karşılanamazlığı sorununu aşmak için ise mevcut konut ve yoksulluk politikalarının gözden geçirilmesi gerekmektedir. Konut giderlerini ödeyememek yoksullukla ilişkili bir konut sorunudur ve bu sorunla baş etmek için dar gelirli ailelere yönelik konut uygulamalarının kapsamının genişletilmesi, kira yardımı uygulaması ya da çeşitli konut sübvansiyonlarının oluşturulması önerilebilir. Barınmanın maliyetinin kişi veya ailelerin diğer temel ihtiyaçlarının karşılanmasını tehlikeye atmaması gerekmektedir. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara ilişkin uluslararası sözleşmeye taraf olan devletlerin, konutla ilgili maliyetlerin gelir düzeyleriyle orantılı olmasını sağlamak için adımlar atma sorumluluğu bulunmaktadır. Taraf Devletler, uygun fiyatlı konut edinemeyenler için konut sübvansiyonları oluşturmalı, kiracıları makul olmayan kira seviyelerine veya kira artışlarına karşı korumalıdır (OHCHR, 2012). Ancak Türkiye’deki mülkiyet odaklı konut politikaları, ev sahibi olamayacak kadar yoksul olan bireylerin, barınma hakkının temel unsurlarından biri olan makul koşullarda barınmayı sağlayacak sosyal yardım ve hizmetlere erişimini büyük ölçüde engellemektedir. Bu durum, sosyal yardımların tasarım ve dağıtımında asıl odağın yalnızca yardım sağlamaktan ziyade, bireylerin potansiyellerini gerçekleştirebilecekleri koşullar ve kaynaklara erişimini destekleyen sosyal hizmet uygulamalarına yer verilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Alidoust, S., & Huang, W. (2023). A decade of research on housing and health: A systematic literature review. *Reviews on Environmental Health*, 38(1), 45–64. <https://doi.org/10.1515/reveh-2021-0121>
- ASHB. (2022). *Sosyal yardım programları*. <https://www.aile.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/>
- Aslan, S., & Güzey, Ö. (2015). “Karşılabilir konut” sunumu: TOKİ Ankara Kusunlar Yoksul Grubu Konutları Örneği. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 42–53. <https://doi.org/10.5505/jas.2015.32042>
- Baker, E., Lester, L. H., Bentley, R., & Beer, A. (2016). Poor housing quality: Prevalence and health effects. *Journal of Prevention and Intervention in the Community*, 44(4), 219–232. <https://doi.org/10.1080/10852352.2016.1197714>
- Belsky, E. S., Goodman, J., & Drew, R. (2005). *Measuring the nation’s rental affordability problems*. http://www.jchs.harvard.edu/sites/jchs.harvard.edu/files/rd05-1_measuring_rental_affordability05.pdf
- Bentley, R. J., Pevalin, D., Baker, E., Mason, K., Reeves, A., Bentley, R. J., Pevalin, D., Baker, E., & Mason, K. (2016). Housing affordability, tenure and mental health in Australia and the United Kingdom: A comparative panel analysis. *Housing Studies*, 31(2), 207–221. <https://doi.org/10.1080/02673037.2015.1070796>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

- Çetinkaya, C., Erbaş, M., & Özceylan, E. (2016). Türkiye'deki Suriyeli geçici barınma merkezlerinin durumu ve senaryo analizleri. *Birey ve Toplum*, 6(12), 5–21.
- Chimed-Ochir, O., Ikaga, T., Ando, S., Ishimaru, T., Kubo, T., Murakami, S., & Fujino, Y. (2021). Effect of housing condition on quality of life. *Indoor Air*, 31(4), 1029–1037. <https://doi.org/10.1111/ina.12819>
- Coley, R. L., Lynch, A. D., & Kull, M. (2013). *Relations between housing characteristics and the well-being of low-income children and adolescents*. 49(9), 1775–1789. <https://doi.org/10.1037/a0031033>
- Creswell, J. W., & Crewell, J. D. (2021). *Araştırma tasarımı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Diener, E., Wirtz, D., Biswas-Diener, R., Tov, W., Kim-prieto, C., Choi, D., & Oishi, S. (2009). New measures of well-being. *Social Indicators Research Series*, 39, 247–266. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-2354-4>
- Evans, G. W., Wells, N. M., Chan, H. E., & Saltzman, H. (2000). Housing quality and mental health. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68, 526–530. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.68.3.526>
- Federman, M., Garner, T. I., Short, K., Cutter IV, W. B., Kiely, J., Levine, D., McGough, D., & McMillen, M. (1996). What does it mean to be poor in America? *Monthly Labor Review*, 3–15.
- Guite, H. F., Clark, C., & Ackrill, G. (2006). *The impact of the physical and urban environment on mental well-being*. 1117–1126. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2006.10.005>
- Gül, H., & Sallan-Gül, S. (2008). Yoksulluk ve yoksulluk kültürü tartışmaları. İçinde N. Oktik (Ed.), *Türkiye'de yoksulluk çalışmaları* (ss. 57–96). Yakın Kitabevi.
- Güneş, F. (2014). Yoksullukla başa çıkma stratejileri, kaynakların yoksulluğu mu?: Kadın emeği merkezli eleştirel bir analiz. İçinde A. Topçuoğlu, G. Aksan, & D. Alptekin (Ed.), *Yoksulluk ve Kadın* (ss. 89–128). Ayrıntı Yayınları.
- Howell, R. T., & Howell, C. J. (2008). The relation of economic status to subjective well-being in developing countries: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 134, 536–560. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.134.4.536>
- Kearns, A., Hiscock, R., Ellaway, A., & Macintyre, S. (2000). “Beyond four walls”. The psycho-social benefits of home: Evidence from West Central Scotland. *Housing Studies*, 15(3), 387–410. <https://doi.org/10.1080/02673030050009249>
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-Being : The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007–1022. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.1007>
- Körükmez, L. (2008). Kent yoksulluğu ile mücadelede kadınların geliştirdiği stratejiler ve toplumsal cinsiyet rolleri. İçinde N. Oktik (Ed.), *Türkiye'de yoksulluk çalışmaları* (ss. 207–244). Yakın Kitabevi.
- Krieger, J. W., Lin, S., Takaro, T. K., & Stout, J. (2000). Asthma and the home environment of low-income urban children: Preliminary findings from the Seattle-King County healthy homes project. *Journal of Urban Health*, 77(1), 50–67. <https://doi.org/10.1007/BF02350962>
- Kutlu, D. (2015). *Türkiye'de sosyal yardım rejiminin oluşumu*. Notabene Yayınları.
- McCarty, D. (2008). The impact of public housing policy on family social work theory and practice. *Journal of Family Social Work*, 11(1), 74–88. <https://doi.org/10.1080/10522150802007329>

- Miewald, C., & Ostry, A. (2014). A warm meal and a bed: Intersections of housing and food security in vancouver's downtown eastside. *Housing Studies*, 29(6), 709–729. <https://doi.org/10.1080/02673037.2014.920769>
- Mulroy, E. A., & Ewalt, P. L. (1996). Affordable housing: A basic need and a social issue. *Social work*, 41(3), 245–249. <https://doi.org/10.1093/sw/41.3.245>
- Nakazato, N., & Fujihara, T. (2015). The relationship between housing environment and well-being. *Bulletin of the Faculty of Social Studies*, 159–165. <https://core.ac.uk/reader/143633020>
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar I*. Yayın Odası.
- Ocak, E. (2016). Yoksulun evi. İçinde N. Erdoğan (Ed.), *Yoksulluk halleri: Türkiye'de kent yoksulluğunun toplumsal görünüşleri* (ss. 133–174). İletişim Yayınları.
- OECD/European Commission. (2015). *Indicators of immigrant integration 2015: Setting in*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.2785/13779>
- OHCHR. (1991). CESCR General Comment No. 4: The right to adequate housing (Art. 11 (1) of the Covenant). *United Nations Economic and Social Council Office of the High Commissioner for Human Rights*, 11(4). <https://www.refworld.org/legal/general/cescr/1991/en/53157>
- OHCHR. (2012). *Women and the right to adequate housing. An Introduction to Central Issues* (Sayı HR/Pub/11/02).
- Olgun, H. (2022). *Konut politikası, ülke deneyimleri*. İdealkent Yayınları.
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimlerinde evren örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 1–29.
- Pevalin, D. J., Taylor, M. P., & Todd, J. (2008). The dynamics of unhealthy housing in the UK: A panel data analysis. *Housing Studies*, 23(5), 679–695. <https://doi.org/10.1080/02673030802253848>
- Riva, A., Rebecchi, A., Capolongo, S., & Gola, M. (2022). Can homes affect well-being? A scoping review among housing conditions, indoor environmental quality, and mental health outcomes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15975), 1-25. <https://doi.org/10.3390/ijerph192315975>
- Rollins, C., Glass, N. E., Perrin, N. A., Billhardt, K. A., Clough, A., Barnes, J., Hanson, G. C., & Bloom, T. L. (2012). Housing instability is as strong a Predictor of Poor Health Outcomes as Level of Danger in an Abusive relationship: Findings from the SHARE study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(4), 623–643. <https://doi.org/10.1177/0886260511423241>
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The Structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Sallan-Gül, S. (2005). Türkiye'de yoksulluğun kadınsılaşması. *Amme İdaresi Dergisi*, 1(38), 25–45.
- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, H., & Jinks, C. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Quality and Quantity*, 52(4), 1893–1907. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8>

- Savran-Penpecioglu, S. (2024). Üniversite öğrencileri ve barınma sorunu : Kentsel mekânsal pratikleri stratejiler ve taktikler üzerinden okumak. *Kent Akademisi*, 17(2), 494–513. <https://doi.org/10.35674/kent.1412620>
- Şengel, M. (2013, Mart 29-30). *Elverişli konut hakkı bir insan hakkıdır*. Uluslararası Konut Hakkı Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Solari, C. D., & Mare, R. D. (2012). Housing crowding effect on children's wellbeing. *Social Science Research*, 41(2), 464–476. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2011.09.012>
- Stewart, G., & Stewart, J. (1993). *Social work and housing, practical social work*. Palgrave Macmillan.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson Education.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374–384.
- UN HABİTAT. (2014). *The right to adequate housing, fact sheet 21*. https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS21_rev_1_Housing_en.pdf
- Uyar, L. (2006). *Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Yorumları: İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi, 1981-2006*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/05/05/BMde_Insan_Haklari_Yorumlari_1981_2006.pdf
- Warren, E. J., & Font, S. A. (2015). Housing insecurity, maternal stress, and child maltreatment: an application of the family stress model. *Social Service Review*, 89(1), 9–39. <https://doi.org/10.1086/680043>
- Zainal, N. R., Kaur, G., Ahmad, N. 'Aisah, & Khalili, J. M. (2012). Housing Conditions and Quality of Life of the Urban Poor in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 50(July 2012), 827–838. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.085>